

DVIDEŠIMTOJI SHARP KONFERENCIJA DUBLINE

AUŠRA NAVICKIENĖ

Vilniaus universiteto Knygotyros ir dokumentotyros institutas
Universiteto g. 3, LT-01513 Vilnius, Lietuva
El. paštas: ausra.navickiene@kf.vu.lt

2012 m. birželio 26–29 d. Dublino universitete (Trinity College), seniausiame ir garsiausiame Airijoje, vyko 20-oji pasaulinės mokslinės Autorystės, skaitymo ir leidybos istorijos draugijos (Society for the History of Authorship, Reading and Publishing – SHARP) konferencija¹. Jubiliejinis renginys

pritraukė apie kelis šimtus dalyvių, kurie dar išplėtė jau du dešimtmečius gyvuojančios draugijos narių geografiją – pirmą kartą kasmetiniame renginyje lankėsi tyrėjai iš Brazilijos. Per keturias renginio dienas 62 teminėse sesijose ir keturiuose plenariniuose posėdžiuose buvo perskaityta apie 180 pranešimų, išplėtos diskusijos įvairiomis, platų problematikos lauką aprėpiančiomis temomis. Apsiliepiant į konferencijos organizatorių paskelbtą renginio pavadinimą „Kova dėl knygų“, pranešimuose buvo gvildenami prarastų ir nykstančių spaudos industrijos ir knygų prekybos įgūdžių klausimai; autorių, spaustuvinių ir leidėjų bei jų tarpusavio kovos; cenzūros apribojimai ir suvaržymai; tarpkultūriniai ginčai ir nesutarimai; tautinio ir regioninio tapatumo tapsmas ir nykimas; skaitmeninės knygos ir skaitmeninė ateitis, bibliotekų ateitis. Plačiai suvokiant konferencijos problematiką, apibendrinti įvairiais istoriniais laikotarpiais ir įvairiose geografinėse vietovėse vykusių finansinių, emocinių bei organizacinių kovų tarp autorių, spaustuvinių ir leidėjų dėl knygų

¹ Šiuo metu draugijai priklauso apie 1 100 mokslininkų iš 34 pasaulio šalių. Dauguma jų, 60 procentų, yra iš Jungtinių Amerikos Valstijų, po 10 procentų – iš Kanados ir Jungtinės Karalystės ir kiti 20 procentų išsibarstę po pasaulį. Gausios narių grupės susitelkė Australijoje, Belgijoje, Nyderlanduose, Prancūzijoje ir Suomijoje. Lietuvių tarp jų šiuo metu nėra (narytė organizacijoje pratęsiama kasmet), nors pastaruoju dešimtmečiu skirtingais metais individualios narystės privilegijomis naudojosi ne vienas Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto tyrėjas. Nors beveik apie penktadalį visų draugijos narių sudaro studentai, Lietuvos aukštosiose mokyklose studijuojančiųjų šiuo metu, deja, tarp jų taip pat nėra. Plačiau apie pasaulinės mokslinės Autorystės, skaitymo ir leidybos istorijos draugijos veiklą, apie lietuvių dalyvavimą jos konferencijose bei jų perskaitytus pranešimus yra rašiusi Alma Braziūnienė straipsnyje „Aštuonioliktoji SHARP konferencija Helsinkyje“ (Knygotyra, 2010, t. 55, p. 357–360).

gamybos ir leidybos tyrimai; pateikiamos knygų platinimo, prekybos ir recepcijos klausimus analizuojančių tyrėjų išvalgos. Kaip kviestiniai pranešėjai renginyje dalyvavo XVIII amžiaus prancūzų literatūros ir knygos istorijos, Voltaire'o kūrybos ir jos leidybos tyrėjas, Oksfordo universiteto profesorius Nicholas Cronkas, airių romantizmo ir to meto leidinių kultūros tyrimų žinovė, Kardifo universiteto Velse profesorė Claire Connolly, Harvardo universiteto Jungtinėse Amerikos Valstijose profesorė Ann Blair, nagrinėjanti ankstyvųjų humanistų bendravimo ir bendradarbiavimo savitumus, bei Toronto universiteto profesorė Germane Warkentin, besidominti Renesanso, taip pat ankstyvųjų tekstų Kanadoje, apskritai rankraščių ir knygos kaip materialių objektų tyrimais.

Lyginant su ankstesnėmis konferencijomis, jubiliejiniam SHARP renginyje buvo daugiau pranešimų, skirtų XX amžiaus knygos industrijos ir ekonomikos, atminties institucijų veiklos, knygos ir spaudos medijų tyrimų metodų ir priemonių problematikai. Šiuo požiūriu minėtinos sekcijos, kuriose buvo gvildinti tarptautinės leidybos, skaitmeninių žanrų, laikraščių ir žurnalų leidybos, knygos kaip medijos naujų formų klausimai. Susidomėjimo sulaukė daktaro Carolio Armbrusterio iš Kongreso bibliotekos (JAV) naujųjų laikų leidybos problematikai Jungtinėse Amerikos Valstijose skirtas pranešimas, profesorės Josée Vincent iš Šerbruko universiteto (Kanada) ir Hervé Serry iš Paryžiaus universiteto bei profesoriaus Gustavo Sorá ir daktaro Alejandro

Dujovne'o iš Kordobos nacionalinio universiteto (Argentina) skirtinguose mokslinio tyrimo centruose atlikti ir įvairius tyrimo aspektus demonstruojantys tarptautinių knygų mugių socialiniai istoriniai tyrimai, profesoriaus Davido Carterio iš Kvinslendo universiteto (Australija) autorystės istorinių tyrimų Australijoje rezultatai, daktaro Souviko Mukherjee iš Shiv Nadaro universiteto (Indija) pranešimo apie naująsias medijas (vaizdo žaidimus ir kitas) išvalgos.

Teorine metodologine prasme įdomi buvo sekcija apie ponacionalinės ir tarplokališios knygos istorijos tyrimų modelius ir praktikas (*Postnational and Translocal Book History: Research Models and Practice*). Provokuojamą pranešimą apie naujus knygos istorijos tyrimo modelius perskaitė Naujosios Zelandijos mokslininkė, ilgametė draugijos narė Sydney J. Shep (Velingtono Viktorijos universitetas). Daktarė Fiona A. Black iš Dalhauso universiteto (Kanada) apibendrino knygų prekybos geografijos tyrimo, pagrįsto lyginamąja urbanistine miestų analize, rezultatus. Profesorius Davidas Finkelsteinas, populiarus šiandienos knygos istorijos vadovėlio autorius iš Dandi universiteto (Škotija), supažindino su tarplokaliu struktūriniu modeliu, kurį panaudojo airių ir škotų spaustuvinių veiklai analizuoti.

Tradicinė renginio dalis buvo draugijos narių visuotinis susirinkimas. Kaip paprastai, jame buvo paskelbti prizų už pasiekimus tiriant knygos istoriją laimėtojai – SHARP deLong prizo už išskirtinę knygos istorijos monografiją nominantė ir prizo už geriausio trečiosios studijų pakopos studento knygos

istorijos straipsnio, pateikto „Knygos istorijos“ (*Book History*) moksliniam žurnalui, autorė. 2012 m. SHARP deLong prizą apdovanota Barbara Hochman iš Ben-Guriono universiteto (Izraelis) už darbą „Dėdės Tomo trobelė ir skaitymo revoliucija: raštingumas, vaikystė ir grožinė literatūra 1851–1922“ (*“Uncle Tom’s Cabin” and the Reading Revolution: Race, Literacy, Childhood, and Fiction, 1851–1922*, University of Massachusetts Press, 2011). Už geriausią 2012 m. doktoranto parengtą straipsnį apdovanota Elizabeth de Roux iš Pretorijos universiteto (Pietų Afrika). Jos publikacija „Knygos istorija Afrikos pasaulyje: disciplinos būklė“ (*Book History in the African World: The State of the Discipline*) yra paskelbta moksliniame žurnale „Knygos istorija“. Konkursui buvo pateikta 50 publikacijų, antrajame ture konkuravo devyni darbai. Draugijos nariams savo veiklos ataskaitas pateikė SHARP prezidentė profesorė Leslie Howsam ir kiti savanorystės principu draugijos veiklą organizuojantys asmenys.

Kaip ir kitų SHARP konferencijų, šio jubiliejinio renginio organizatoriams pavyko sukurti jaukią aplinką, darbingai nuteikiančią konferencijos dalyvius. Konferencijos dienomis į Dublino universitetą savo naujausius knygotyros leidinius pristatė žymiausias Europos leidyklos. Kaip atgaiva sielai po įtemto mokslinio darbo buvo airių poezijos skaitymai. Renginio dalyviams konferencijos dienomis savo duris atvėrė garsiausias miesto bibliotekos: viena didžiausių ir seniausių Airijos biblioteka, Trinitorių koledžo biblioteka, įkurta kartu su universitetu dar 1592 m.

(ji garsėja dokumentinio ir nekilnojamojo paveldo turtais, čia saugomas vienas iš seniausių ir gražiausių Europos rankraščių – *Book of Kells*, kaip muziejus veikia senosios bibliotekos Ilgoji skaitykla (Long Room, Old Library); seniausia viešoji Airijos biblioteka – Maršo biblioteka, 1701 m. įkurta prie seniausio miesto Šv. Patriko katedros (joje veikia paroda „Mokslo stebuklai: knygos, kurios pakeitė pasaulį“); Edwardo Wortho biblioteka, kurios įkūrėjas yra žymus gamtos mokslų tyrėjas ir puikus knygų pasaulio žinovas Edwardas Worthas, gyvenęs Dubline 1678–1733 m. ir sukaupęs retų leidinių ir prabangių įrištų turtingą knygų rinkinį; Airijos nacionalinė biblioteka, kurioje veikia išskirtinė paroda „Williamo Butlerio Yeatso gyvenimas ir darbai“.

Kitų, 2013-ųjų metų SHARP konferencija, arba dvidešimt pirmasis SHARP tarptautinis renginys, vyks Amerikos žemyne Pensilvanijos universitete Filadelfijoje. Organizatoriai kviečia dalyvauti tyrėjus, kuriuos domina plačiai suprantama knygos geografiška, ją analizuojant tokiais požiūriais: knygos Azijoje, Afrikoje, Europoje ir Amerikoje (leidybos geografiška); spausdintinė knyga (tekstų geografiška); spaudos priemonės ir praktika (produkcijos geografiška); kelionės (judėjimo minties geografiška); žemėlapiai ir kartografija (erdvės geografiška); knygos istorijos (geografiška laike); tekstų transformacija (asignavimų geografiška); autorystė (rašytojų geografiška); vertimai (kalbų geografiška); skaitymas (skaitytojų geografiška); grožinė literatūra (grožinės literatūros geografiška). Pensilvanijos universitetas garsėja jau dvi-

dešimt metų rengiamais tarpdisciplininiais materialių tekstų istorijos seminarais. Tikėtina, kad renginys sutelks draugijos narius ne tik iš Amerikos žemyno, bet ir iš Europos bei kitų pasaulio regionų.

Tiek Dublino konferencija, tiek numatomas renginys Filadelfijoje rodo, kad Jungtinėse Amerikos Valstijose 1993 m. savo veiklą pradėjusi SHARP draugija tampa vis svarbesnė šiandienos pasaulio knygos istorikų mokslo komunikacijai. Ji telkia mokslininkus, sudaro galimybes jiems bendrauti bei skleisti tyrinėjimų rezultatus. Draugijos leidžiamas mokslinis žurnalas „Book History“

(redakcinei kolegijai vadovauja profesorius iš Drew universiteto (JAV), įvairių tarptautinių knygos istorijos leidybinių iniciatyvų autorius Jonathanas Rose'as ir profesorius iš Pietų metodistų universiteto Dalase Ezra Greenspanas) yra vienas iš prestižinių knygos istorijos mokslinių periodinių ir tęstinių leidinių šiandienos pasaulyje, kas ketvirtį einantis informacinis biuletenis „SHARP-News“ skatina operatyvią naujienų apie mokslinius renginius ir leidinius sklaidą, o SHARP tinklaraštis ir SHARP-L sudaro galimybes naudotis virtualia erdve, skatinančia mokslininkų bendravimą.

Įteikta 2012 m. rugsėjo mėn.